

MPOKS

Aktuelna epidemiološka situacija

04.07.2025.

Mpoks (*ranije poznat kao „majmunske boginje“ - naziv koji je SZO zvanično ukinula krajem 2023. godine*) je virusno oboljenje koje se prvobitno javljalo u centralnoj i zapadnoj Africi. Do 2022. godine, lokalna transmisija virusa izvan afričkog kontinenta bila je izuzetno rijetka. Po prvi put, te iste godine, zabilježeni su lanci prenosa sa čovjeka na čovjeka širom Evrope, bez poznate epidemiološke veze sa endemskim područjima Afrike.

Oboljenje izaziva mpoks virus (MPXV), koji se dijeli na četiri filogenetske grane: Ia, Ib, IIa i IIb. Epidemija započeta 2022. godine uglavnom je uzrokovana virusima grane IIb, i većina slučajeva koji se i danas detektuju u Evropi pripada upravo toj grani. Grana Ib je tokom 2024. godine zabilježila intenzivno širenje u DR Kongu (do sada 20 importovanih slučajeva u Evropi), dok su pojedinačni slučajevi grane Ia zabilježeni u drugim afričkim zemljama (do sada samo jedan u Evropi).

Svjetska zdravstvena organizacija (SZO) je 21. jula 2022. proglasila epidemiju mpoksa javnozdravstvenom prijetnjom od međunarodnog značaja. Tokom tog perioda, slučajevi su uglavnom bili izazvani granom IIb i zabilježeni su u svim SZO regionima. Od 2023. godine, broj prijavljenih slučajeva značajno je opao globalno.

Zbog naglog porasta oboljelih u DR Kongu, brzog širenja nove filogenetske grane (Ib), njenog prelaska u susjedne zemlje, kao i učestalijih slučajeva izazvanih granama Ia, Ib i IIa u Africi, SZO je 14. avgusta 2024. ponovo proglasila mpoks prijetnjom od međunarodnog značaja.

Prema podacima Evropskog centra za prevenciju i kontrolu bolesti (ECDC), od 19. maja do 19. juna 2025. u EU/EEA zabilježen je 81 novi slučaj mpoksa u 14 zemalja. U navedenom periodu su dvije zemlje Zapadnog Balkana prijavile prve slučajeve obolijevanja - Sjeverna Makedonija i Albanija. Od početka epidemije do 19. juna 2025. ukupno je prijavljeno 24 772 potvrđena slučaja u 29 zemalja EU/EEA. Smrtni ishodi (ukupno 9) zabilježeni su u Španiji (3), Belgiji (2), Portugalu (2), Austriji (1) i Češkoj (1).

Od avgusta 2024. godine, prijavljen je 21 slučaj infekcije virusima **grane I** u EU/EEA (**20 Ib i 1 Ia**). Prvi importovani slučaj grane Ib registrovan je u Švedskoj 15. avgusta 2024. Ostale zemlje koje su prijavile slučajeve su: Njemačka (10), Belgija (6), Francuska (3) i Irska (1 – jedini slučaj grane Ia). Oboljeli od ove grane virusa imali su blagu kliničku sliku. Sekundarni prenos u domaćinstvu potvrđen je u Njemačkoj i Belgiji.

Svi ostali slučajevi za koje je bila dostupna informacija o filogenetskoj grani virusa pripadali su grani IIb.

Broj prijavljenih slučajeva (81) u periodu od 19. maja do 19. juna 2025 predstavlja pad u odnosu na prethodni izvještaj, kada je zabilježeno 117 slučajeva. Epidemiološki profil slučajeva u 2025. godini ostaje nepromijenjen: većina oboljelih su muškarci, a seksualni kontakt među muškarcima i dalje je glavni način prenosa.

U zemljama Zapadnog Balkana, od 2022. godine do 19. juna 2025. godine, potvrđeni slučajevi mpoksa registrovani su u Srbiji (40 slučajeva), Bosni i Hercegovini (9), Crnoj Gori (3), Sjevernoj Makedoniji (2), Albaniji (1) i na Kosovu (1), dok su iz Turske prijavljena 54 slučaja.

Očekuje se da će se importovani slučajevi infekcije mpoks virusima grane I i dalje pojavljivati u zemljama EU/EEA i susjednim državama. Zbog toga je važno podići nivo svijesti kod putnika koji dolaze iz pogođenih afričkih regiona, kao i među zdravstvenim radnicima koji bi mogli biti u kontaktu sa ovim pacijentima.

Ukupan rizik od mpoksa i dalje se procjenjuje kao nizak za muškarce koji imaju seksualne odnose sa muškarcima, kao i za širu populaciju u EU/EEA i susjednim državama. Rizik od infekcije virusima grane I je visok za osobe koje imaju blizak kontakt sa inficiranim osobama u pogođenim područjima. Rizik se značajno smanjuje izbjegavanjem bliskog kontakta sa zajednicama u kojima postoji transmisija. Za opštu populaciju u evropskim zemljama, trenutni rizik od infekcije i širenja mpoksa izazvanog granom I procjenjuje se kao nizak, dok je visok za bliske kontakte importovanih slučajeva.

IJZCG i epidemiološke službe vrše nadzor nad ovom bolešću, uključujući epidemiološko ispitivanje prijavljenih slučajeva, kao i laboratorijsko ispitivanje molekularnom (PCR) dijagnostikom. Više informacija dostupno na:

<https://www.ijzcg.me/me/mpox>